

A Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság

Bf.III.8/2025/29. szám

A Pécsi Ítéltábla Pécsett, a 2025. évi május hó 20. napján és szeptember hó 9. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt **Terhelt1 és 5 társa** ellen indított büntetőügyben a Kaposvári Törvényszék 11.B.35/2022/131. számú ítéletét az alábbiak szerint változtatja meg:

Terhelt1 I. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekményeit 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntettének, valamint 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontjának I. és II. fordulata szerint minősülő felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntettének;

Terhelt2 II. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekményét 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének;

Terhelt3 III. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekményét 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontjának I. és II. fordulata szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének, míg

Terhelt4 IV. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekményeit 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettének, valamint 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontjának I. és II. fordulata szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettének minősíti.

A vádlottak halmazati büntetését

Terhelt1 I. r. vádlott esetében 5 (öt) év szabadságvesztésre, 3 (három) év gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltásra, valamint 5 (öt) év közügyektől eltiltásra;

Terhelt2 II. r. vádlott esetében – a foglalkozástól eltiltás érintetlenül hagyásával – 2 (kettő) év szabadságvesztésre;

Terhelt3 III. r. vádlott esetében 2 (kettő) év szabadságvesztésre, 2 (kettő) év gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltásra;

Terhelt4 IV. r. vádlott esetében – a foglalkozástól eltiltás érintetlenül hagyásával – 5 (öt) év 6 (hat) hónap szabadságvesztésre és 5 (öt) év közügyektől eltiltásra, míg

Terhelt5 V. r. vádlott esetében – a foglalkozástól eltiltás érintetlenül hagyásával – 2 (kettő) év 6 (hat) hónap szabadságvesztésre és 3 (három) év közügyektől eltiltásra súlyosítja.

Terhelt1 I. r. vádlott tekintetében mellőzi a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére, valamint e vádlott felmentésére vonatkozó rendelkezéseket.

A szabadságvesztés végrehajtása felfüggesztésének próbaidejét Terhelt2 II. r. vádlott esetében 5 (öt) évre, míg Terhelt3 III. r. vádlott esetében 3 (három) évre felemeli.

Valamennyi vádlottal szemben mellőzi a pénzbüntetés kiszabását.

A kft1 „f.a.” (cégjegyzékszám1, cím71 szám alatti székhelyű) jogi személlyel szemben 595.412.476 (ötszázkilencvenötmillió-négyszáztizenkettőezer-négyszázhetvenhat) forintra, míg a kft2 „f.a.” (cégjegyzékszám2, cím71 szám alatti székhelyű) jogi személlyel szemben 69.057.950 (hatvankilencmillió-ötvenhétezer-kilencszázötven) forintra vagyonekobzást rendel el.

A kft1. „f.a.” jogi személlyel szemben 100.000.000 (egyszázmillió) forint, míg a kft2 „f.a.” jogi személlyel szemben 50.000.000 (ötvenmillió) forint pénzbírságot szab ki.

Mellőzi az kft3. „f.a.” jogi személy tekintetében a lefoglalás megszüntetésére és a lefoglalt dolog kiadására vonatkozó rendelkezést, egyben felhívja az illetékes törvényszéket a vagyonrendezési eljárás lefolytatására.

Terhelt4 IV. r. vádlott zrt1 Zrt.-nél vezetett bankszámláján lévő összeggel kapcsolatos, néhai egyéb érdekelt2 zrt1 Zrt.-nél vezetett bankszámláján kezelt számlapénzzel kapcsolatos, valamint néhai egyéb érdekelt2 tulajdonát képező ingatlanokkal kapcsolatos rendelkezéseket mellőzi.

Az államot terhelő bünygyi költség összege helyesen 540.600 (ötszáznegyvenezer-hatszáz) forint.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a másodfokú bíróság Terhelt4 IV. r. vádlottat 28.000 (huszonnyolcezer) forint, Terhelt6 VI. r. vádlottat 79.429 (hetvenkilencezer-négyszázhuszonkilenc) forint, a kft1. „f.a.” jogi személyt 77.806 (hetvenhétezer-nyolcszázhat) forint, a kft2 „f.a.” jogi személyt 58.800 (ötvennyolcezer-nyolcszáz) forint, valamint egyéb érdekelt2 jogutódját 56.872 (ötvenhatezer-nyolcszázhetvenkettő) forint másodfokú eljárásban felmerült bünygyi költség megfizetésére, míg az kft3. „f.a.” jogi személy vonatkozásában felmerült 42.000 (negyvenkettőezer) forint bünygyi költséget az állam viseli.

I n d o k o l á s

I.

[1] A Kaposvári Törvényszék a 2024. október 21-én kihirdetett 11.B.35/2022/131. számú ítéletével *Terhelt1 I. r. vádlottat* 2 rb. a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő, felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntette, valamint 2 rb. a Btk. 345. §-ában meghatározott, folytatólagosan, felbujtóként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége miatt – halmazati büntetésül – 1 év 10 hónap szabadságvesztésre és 250 napi tétel pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette, melynek elrendelése esetére azt börtönben rendelte végrehajtani és akként rendelkezett, hogy az I. r. vádlott a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 2.000 forintban állapította meg. Az ekként kiszabott, összesen 500.000 forint pénzbüntetés meg nem fizetése

esetére annak szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról is rendelkezett. Emellett pedig az I. r. vádlottat az ellene további 1 rb. a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette miatt emelt vád alól felmentette.

[2] *Terhelt2 II. r. vádlott* bűnösségét a törvényszék a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntetében és a Btk. 345. §-ában meghatározott, folytatólagosan, közvetett tettesként elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségében állapította meg. Ezért *Terhelt2 II. r. vádlottat* – halmazati büntetésül – 1 év 6 hónap szabadságvesztésre, 2 év gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltásra és 150 napi tétel pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette, melynek elrendelése esetére azt börtönben rendelte végrehajtani, és akként rendelkezett, hogy *Terhelt2 II. r. vádlott* a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 2.000 forintban állapította meg. Az ekként kiszabott, összesen 300.000 forint pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról is rendelkezett.

[3] A törvényszék *Terhelt3 III. r. vádlottat* a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntette és a Btk. 345. §-ában meghatározott, közvetett tettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége miatt – halmazati büntetésül – 1 év 4 hónap szabadságvesztésre, 100 napi tétel pénzbüntetésre és 1 év gazdasági társaság vezetője tisztség foglalkozástól eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette, melynek elrendelése esetére azt börtönben rendelte végrehajtani, és akként rendelkezett, hogy a *III. r. vádlott* a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 2.000 forintban állapította meg. Az ekként kiszabott, összesen 200.000 forint pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról is rendelkezett.

[4] *Terhelt4 IV. r. vádlott* büntetőjogi felelősségét a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében, illetve 2 rb. a Btk. 345. §-ában meghatározott, bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében állapította meg. Ezért – halmazati büntetésül – 3 év szabadságvesztésre, 3 év gazdálkodó szervezet vezetője foglalkozástól eltiltásra, 100 napi tétel pénzbüntetésre, valamint 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben, míg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napban határozta meg. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 2.000 forintban állapította meg. Az ekként kiszabott, összesen 200.000 forint pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról is rendelkezett. A *IV. r. vádlottal* szemben 43.719.824 forintra vagyoneklobzást rendelt el.

[5] A Törvényszék *Terhelt5 V. r. vádlottat* a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette, valamint 2 rb. a Btk. 345. §-ában meghatározott, bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétsége miatt – halmazati büntetésül – 2 év szabadságvesztésre, 2 év könyvelői foglalkozás gyakorlásától eltiltásra, 100 napi tétel

pénzbüntetésre, valamint 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben, míg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napban határozta meg. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 2.000 forintban állapította meg. Az ekként kiszabott, 200.000 forint pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról is rendelkezett.

[6] *terhelt6 VI. r. vádlott* büntetőjogi felelősségét a Btk. 342. § (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott közokirat-hamisítás büntetében állapította meg, és ezért 2 évre próbára bocsátotta.

[7] A fentiekén túlmenően a törvényszék egyéb érdekelt² jogutódjával szemben 79.719.824 forint összegre vagyonekobbzást rendelt el; a kft¹. és a kft² vonatkozásában a büntetőjogi intézkedéseket mellőzte; rendelkezett az eljárásban lefoglalt és zár alá vett bűnjelkekről, illetve vagyontárgyakról, valamint az eljárás során felmerült bűnügyi költség viseléséről is.

II.

[8] Az elsőfokú bíróság fenti ítéletével szemben az ügyészség *Terhelt1 I. r.*, *Terhelt2 II. r.*, *Terhelt3 III. r.*, *Terhelt4 IV. r.* és *Terhelt5 V. r. vádlottak* terhére: eltérő tényállás megállapítása és a büntetés súlyosítása érdekében; *Terhelt6 VI. r. vádlottal* szemben a jogkövetkezmény súlyosítása céljából, míg a kft¹. és a kft² jogi személyekkel szemben vagyonekobbzás és pénzbírság alkalmazása érdekében, valamint az e gazdasági társaságoktól lefoglalt járművek vagyonekobbzás biztosítására történő visszatartása végett fellebbezett.

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben *Terhelt1 I. r.* és *Terhelt2 II. r. vádlottak* védői a büntetés enyhítése érdekében; *Terhelt3 III. r. vádlott* védője elsősorban felmentésért, másodsorban enyhítésért; *Terhelt4 IV. r. vádlott* és védője a büntetés enyhítése érdekében, míg és *Terhelt5 V. r. vádlott* védője elsősorban felmentésért, míg másodlagosan enyhítésért jelentett be jogorvoslatot.

[10] Néhai egyéb érdekelt² jogutódjának jogi képviselője a vagyonekobbzás mellőzése érdekében élt perorvoslattal.

[11] *Terhelt6 VI. r. vádlott* és védője, valamint az kft³., a kft² és a kft¹. jogi személyek jogi képviselői a törvényszék ítéletét tudomásul vették.

[12] A Pécsi Fellebbviteli Főügyészség az átiratában, valamint a nyilvános ülésen jelen lévő képviselője útján az ügyészség fellebbezését módosított tartalommal tartotta fenn; ennek értelmében

[13] - *Terhelt1 I. r. vádlott* költségvetés károsító cselekményeinek a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntetteként, valamint a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő, felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntetteként történő minősítésére;

[14] - *Terhelt2 II. r. vádlott* költségvetést károsító cselekményének a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntettekénti minősítésére;

[15] - Terhelt3 III. r. vádlott költségvetést károsító cselekményének a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntettekénti minősítésére;

[16] - Terhelt4 IV. r. vádlott költségvetést károsító cselekményeinek a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettekénti, illetve a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetteként történő minősítésére;

[17] - Terhelt6 VI. r. vádlott terhére megállapított közbizalom elleni bűncselekmény közvetett tettesként történő minősítésére;

[18]- Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r., Terhelt3 III. r. vádlottakkal szemben hosszabb tartamú, végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására, valamint e vádlottakkal szemben közügyektől eltiltás kiszabás alkalmazására;

[19] - Terhelt1 I. r. vádlottal szemben foglalkozástól eltiltás alkalmazására;

[20] - Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottakkal szemben hosszabb tartamú szabadságvesztés és közügyektől eltiltás kiszabására;

[21] - Terhelt6 VI. r. vádlottal szemben pénzbüntetés kiszabására;

[22] - a kft1.-vel szemben 595.412.476 forint, míg a kft2.-vel szemben 69.057.950 forint összegre vagyonekobjás elrendelésére és e jogi személyekkel szemben pénzbírság alkalmazására, míg

[23] - a kft1., illetve a kft2 tulajdonát képező gépjárművek, illetve járműszerelvények lefoglalásának megszüntetésére és azok végrehajtásának biztosítására érdekében történő zár alá vétel elrendelésére, egyebekben pedig az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására tett indítványt.

[24] Terhelt4 IV. r. vádlott védője a nyilvános ülésen a fellebbezése irányát akként módosította, hogy elsősorban a IV. r. vádlott felmentését, míg másodsorban a vele szemben alkalmazott joghátrány enyhítését kérte.

[25] Terhelt4 IV. r. vádlott esetében a felmentést célzó védői jogorvoslati kérelmet a másodfokú bíróság nem vizsgálta, hiszen az a Be. 584. § (3) bekezdés b) pontja értelmében a fellebbezés meg nem engedett kiterjesztését jelentette; a fellebbezés Be. 588. § (1) bekezdésének I. fordulata szerinti elutasítására azonban nem kerülhetett sor, hiszen a büntetés enyhítése érdekében bejelentett fellebbezés továbbra is joghatályos volt.

[26] Egyebekben a nyilvános ülésen a vádlottak védői, valamint néhai egyéb érdekelt2 örökösének jogi képviselője a jogorvoslati nyilatkozatukkal megegyező tartalommal szólaltak fel.

[27] A kft1. „f.a.”, a kft2 „f.a.”, valamint az kft3. „f.a.” jogi személyek jogi képviselői az elsőfokú bíróság ítélete e jogi személyekre vonatkozó részének helybenhagyását kérték.

III.

[28] A másodfokú bíróság a kölcsönösen bejelentett fellebbezésekkel megtámadott elsőfokú ítéletet a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 590. § (1) bekezdése alapján az azt megelőző bírósági eljárással együtt bírálta felül, mely a Be. 590. § (2) bekezdése szerint kiterjedt az ítélet megalapozottságára, az ítéletnek a bűnösség

megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására és az intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseire, valamint az indokolás helyességére és az eljárási szabályok megtartására, illetve – a Be. 590. § (7) bekezdése szerint hivatalból – az egyszerűsített felülbírálat körébe tartozó kérdésekre is.

[29] Terhelt6 VI. r. vádlott terhére bejelentett ügyészégi fellebbezés kizárólag az alkalmazott intézkedést sérelmezi a Be. 583. § (3) bekezdésének a) pontja szerint, ezért a VI. r. vádlott tekintetében a felülbírálat a Be. 590. § (3) bekezdése folytán korlátozott; ennek értelmében a másodfokú bíróság az ítéletnek kizárólag a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezését bírálja felül.

[30] A felülbírálat ugyanakkor a Be. 590. § (5) bekezdésének a) - c) pontjai értelmében Terhelt6 VI. r. vádlott esetében is kiterjed az eljárási szabályok megtartására, valamint a bűnösség megállapítását és a bűncselekmény minősítését érintő rendelkezések helyességére.

[31] E felülbírálat során észlelte a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás a Be. 592. § (2) bekezdésének a), c) és d) pontjaiban írt okból részben megalapozatlan: a megállapított tényállás I/A. és I/B. pontja kis mértékben hiányos, részben ellentétes az iratok tartalmával, illetve az elsőfokú bíróság e tényállási pontok kapcsán az általa megállapított tényekből további tényre helytelen következtetést vont le.

[32] A másodfokú bíróság e részbeni megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében a Be. 593. § (1) bekezdésének c) pontja alapján a tényállás I/A. és I/B. pontját az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján, valamint ténybeli következtetés útján az alábbiak szerint egészítette ki, illetve helyesbítette.

[33] Terhelt4 IV. r. vádlott személyi körülményeit kiegészíti azzal, hogy 9 és 11 éves kiskorú és 19 éves nagykorú, de tanuló gyermekéről gondoskodik, és ápolja gerincsérült, járóképtelen feleségét.

[34] Az ítélet [57] pontjának utolsó mondatát mellőzi és megállapítja, hogy az kft3. valós gazdasági tevékenységet nem végzett, a céget kizárólag az egyes adókötelezettségek kijátszása céljából hozták létre.

[35] Mellőzi továbbá az ítélet [65] és [66] pontjait és ehelyett megállapítja, hogy az kft3. az általa kiállított számlákon feltüntetett tevékenységeket nem végezte el; azokat a valóságban a kft1., illetve a kft2. munkavállalói teljesítették. Az kft3. létrehozása ekként kizárólag az adóelkerülést szolgálta. Minderről pedig Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r., illetve Terhelt3 III. r. vádlottak is tudomással bírtak.

[36] Mellőzi emellett a tényállás I/A. pontja kapcsán az ítélet [68] pontjának utolsó mondatát és ehelyett megállapítja, hogy az kft3. által kiállított számlák valótlan tartalmúak voltak, mellyel Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r. vádlottak tisztában voltak.

[37] Az ítélet [69] pontját akként egészíti ki, hogy a kft1. esetében az adóbevallásához felhasznált fiktív számlák könyvelésbe állításával, illetve a valótlan tartalmú adóbevallás benyújtásával Terhelt1 I. r. és Terhelt4 IV. r. vádlottak 662.531.000 forint vagyoni hátrányt idéztek elő.

[38] Az ítéleti tényállás I/B. pontját érintően az ítélet [70] pontjának utolsó mondatát mellőzi és megállapítja, hogy az kft3. által kiállított számlák valótlan voltáról Terhelt1 I. r. és Terhelt3 III. r. vádlottak tudomással bírtak.

[39] Az ítélet [71] pontját azzal egészíti ki, hogy Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottak mellett a kft2. valótlan tartalmú számlák felhasználásával elkészített valótlan tartalmú adóbevallás benyújtásával Terhelt1 I. r. vádlott 662.531.000 forint, míg Terhelt3 III. r. vádlott 77.822.000 forint vagyoni hátrány előidézéséhez járultak hozzá.

[40] Az ítélet [68], illetve [70] pontjait kiegészíti továbbá a vád tárgyává tett számlákról készült kimutatással az alábbiak szerint.

[41] Az kft3. által a kft1. részére kiállított számlák:

[42] Az kft3. által a kft2 felé kiállított számlák:

[43] Kiegészíti az ítélet [94] pontját azzal, hogy a tényállás I. és II. pontban írt cselekményével

- Terhelt1 I. r. vádlott összesen 711.740.670 forint;
- Terhelt2 II. r. vádlott 583.462.699 forint;
- Terhelt3 III. r. vádlott 111.137.921 forint;
- Terhelt4 IV. r. vádlott 711.740.670 forint, míg
- Terhelt5 V. r. vádlott 317.848.128 forint vagyoni hátrány okozásában működött közre.

A bűncselekmények elkövetésének eredményeként a kft1. 711.740.670 forinttal, míg a kft2 111.137.921 forinttal gazdagodott.

[44] Kiegészíti az ítélet tényállását azzal, hogy a kft1.-t és a kft2-t az állami adóhatóság a költségvetésnek okozott vagyoni hátrány megfizetésére nem kötelezte, azonban Terhelt1 I. r. vádlott a vagyoni hátrány összegéből összesen 34.968.518 forintot az eljárás során megtérített.

[45] Végezetül megállapítja, hogy az kft3. „f.a.” jogi személyt felszámolás útján 2022. szeptember 9- napján törölték a cégjegyzékből, míg a kft1. „f.a.” jogi személy 2024. október 29. napjától, míg a kft2 „f.a.” jogi személy 2024. július 18. napjától felszámolás alá került.

[46] Az ekként kiegészített, illetve helyesbített tényállás immár mentes a Be. 592. § (1) és (2) bekezdéseiben felsorolt teljes, illetve részbeni megalapozatlanságot eredményező hibáktól és hiányosságoktól: teljeskörűen felderített, hiánytalan, iratellenes megállapítást vagy téves ténybeli következtetést nem tartalmaz, az a cselekvőségüket tagadó vádlottak védekezésével szemben álló részében is a bizonyítékok indokolt és okszerű mérlegelésén alapul.

[47] Az elsőfokú bíróság az eljárása során nem vétett olyan, a Be. 607. § (1) bekezdésében, vagy a Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt ún. abszolút, illetve a Be. 609. § (1) bekezdésében nevesített kihatással bíró, ún. relatív eljárási szabálysértést, mely az ügy érdemi felülbírálatának akadályát képezte volna és arra a jogosultak sem hivatkoztak; ítéletét ezért nem kellett hatályon kívül helyezni.

IV.

[48] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában a II. tényállási pontot érintően meggyőzően adott számot ténymegállapításairól, illetve ezzel kapcsolatosan a vádlotti védekezések elvetésének okairól is. Következésképpen az indokolási kötelezettségének eleget tett.

[49] A bizonyítékokat értékelő tevékenységével a másodfokú bíróság túlnyomórészt – a tényállás I/A., illetve I/B. pontja kivételével – egyetértett, azt megismételni annak ellenére

sem kívánja, hogy a felmentést célzó fellebbezések nagyjából az elsőfokú eljárásban már előterjesztett, az elsőfokú bíróság által részletesen megcáfolt védői érvelések megismétlését és az elsőfokú bíróság e körben kifejtett, azokat cáfoló érveinek figyelmen kívül hagyását jelentették, mindössze az alábbiak kiemelését tartotta szükségesnek.

[50] A védelem részéről a vádlottak büntetőjogi felelősségének megállapítását sérelmező jogorvoslati kérelmek, illetve a fellebbezési főügyészség bűnösség körének kiterjesztését célzó indítványát cáfoló ellenérvek *lényege*, hogy a vállalkozások között a vád tárgyává tett számlákon feltüntetett gazdasági események a valóságban is megtörténtek; az általános forgalmi adóbevallás benyújtására ezért jogszerűen került sor, ekként a költségvetést nem érte vagyoni hátrány.

[51] Terhelt1 I. r. vádlott védője e körben azt fejtette ki, hogy fel sem merülhet a vád tárgyává tett jogügyletek fiktitvása, hiszen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) által végzett adóvizsgálati eljárásokban a hatóság nem tett megállapítást. Emellett annak a meggyőződésének adott hangot, hogy az I. r. vádlott nem tudott arról, hogy az általános forgalmi adó tekintetében milyen elszámolásban egyeztek meg a cégek. Megjegyezte, hogy arra sem volt adat, hogy a béren felüli juttatások kapcsán miben egyeztek volna meg, azonban az I. r. vádlott e körben a büntetőjogi felelősségét elismerte. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az általános forgalmi adó tekintetében az I. r. vádlott legálisnak hitte az adóbevallás tartalmát, azzal ellentétes tényekről nem is kellett tudomással bírnia, ezért joggal kijelenthető, hogy tévedésben volt. E körben hivatkozott a Kúria BH2025. 51. számú eseti döntésére is. Végezetül utalt arra, hogy Terhelt1 I. r. vádlott több, mint 35 millió forintot fizetett meg kártérítésként az adóhatóság részére.

[52] Terhelt3 III. r. vádlott vonatkozásában azonban kifejtette, hogy a III. r. vádlott egyáltalán nem tudott a számlák fiktitvásról, még a béren felüli juttatások tekintetében sem. Ezért – mivel adat egyáltalán nem merült fel a III. r. vádlott érintettségére – a bizonyíték hiányában történő felmentését kérte.

[53] Terhelt2 II. r. vádlott védője arra hivatkozott, hogy a II. r. vádlott nem volt meghatározott szereplője a családi vállalkozásnak, csupán a rokoni kapcsolat miatt lett ügyvezető. 2017 szeptemberére már kialakultak azok a szerződéses kapcsolatok, amelyek alapján a cég működése folyt, azzal kapcsolatban pedig a II. r. vádlottnak se beleszólása, se rálátása nem volt, hiszen addig nem is dolgozott a cégben. Éppen ezért nem értett egyet a vádhatóságnak azzal az álláspontjával sem, hogy a bünszövevényben történő elkövetés a vádlott terhére megállapítható lenne.

[54] Hangsúlyozta: megkérdőjelezhetetlen, hogy az kft3. létezett és ténylegesen működött, ekként az általa kiállított és a kft1. könyvelésébe beállított számlák is teljesen jogszerűek voltak. Ezek tények, melyeket nem lehet megcáfolni. Kiemelte, hogy közel 1000 embernek adott munkát a kft1., de egyszer sem merült fel semmilyen probléma az adóhatóság részéről a működéssel kapcsolatban. Végezetül pedig arra utalt, hogy az igazságügyi könyvszakértő megállapításával szemben az kft3. sem működhetett veszteségesen, hiszen a kft1. minden fizetési kötelezettségének eleget tett. Az pedig, hogy a kft4.-nek mi köze volt az kft3.-hez, arról Terhelt2 II. r. vádlott semmit nem tudott.

[55] Terhelt4 IV. r. vádlott védője mindenekelőtt arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozatlansági hibában szenved. Egyrészt az elsőfokú bíróság nem rögzítette, hogy néhai egyéb érdekelt2 volt az ötletgazda, a IV. r. vádlott csupán az ő rábírása alapján végzett feladatokat a cégben, amelyről azt hitte, hogy egy normálisan működő cég. Másodsorban a megalapozatlanságot az adja, hogy a törvényszék nem ütköztette a két igazságügyi könyvszakértő ellentétes megállapításait. Egyrészt a szakértők olyan tényekre, illetve olyan körülményekre adtak szakvéleményt, amelyek meghaladták a szakértői kompetenciájukat, ezért maga a szakvélemény is aggályos. Másrészt a második

szakvélemény esetében nem valós az a megállapítás, hogy az kft3. működése csupán színlelt volt.

[56] Mindezek miatt előzetes döntéshozatali eljárást kellett volna kezdeményeznie az elsőfokon eljáró bíróságnak arra figyelemmel, hogy a NAV vizsgálatai adóhiányt nem tártak fel, azonban a szakértői vélemény adóhiány keletkezését mutatta ki. Mindezekre tekintettel a bűncselekmény nem valósult meg, így – ellentétben a határozat kihirdetésekor tett nyilatkozatával – a IV. r. vádlott felmentését kérte.

[57] Terhelt5 V. r. vádlott védője kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, téves tényeken alapul. Állítása szerint az ítéletben a valósággal ellentétben megfordultak a szerepek és olyan személyek büntetőjogi felelősségét állapították meg, akiknek a cég esetleges kétes működéséhez semmilyen köze nem volt. Álláspontja szerint a felülmérlegelés tilalma az ügyészségre is vonatkozik, ekként értetlenségének adott hangot az ügyészségi fellebbezésben foglaltak kapcsán. Álláspontja szerint a megalapozatlanság kiküszöbölése a felülmérlegelés tilalmát sértené. Egyebekben hangsúlyozta, hogy egyetlen olyan terhelő bizonyíték sincs, amely az V. r. vádlott bármilyen jogszabályba ütköző magatartásának megállapítására adhatna alapot, se közvetlen, se közvetett bizonyítékként. Erre tekintettel sérelmezte az ítélet [179]-[182] pontjaiban foglaltakat. Mindezek alapján kérte az V. r. vádlott bizonyítékok hiányában történő felmentését.

[58] A fentiekkel ellentétben a fellebbviteli főügyészség a felülbírált ítélet megalapozatlanságának Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja szerinti kiküszöbölésére tett indítványt. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság olyan tényeket, illetve releváns körülményeket nem vett figyelembe, melyek az egyes vádlottak bűncselekményben betöltött szerepének megítélésénél kiemelt jelentőségűnek bizonyulhatnak. Erre figyelemmel pedig hiányos és iratellenes az elsőfokú bíróság tényállásának I/A., illetve I/B. pontja, melyből a törvényszék további tényre (a vádlottak büntetőjogi felelősségére) is helytelenül vont következtetést.

[59] A másodfokú bíróság nem értett egyet a védői jogorvoslati kérelmekben kifejtettekkel, ugyanakkor osztotta a fellebbviteli főügyészség érvelésében foglaltakat; a tényállásban írt cselekménysorozat ugyanis – ideértve a tényállás I/A. és I/B. pontját is – minden kétséget kizáróan a költségvetési bevételek elmaradásához vezetett.

[60] A tényállás megalapozatlanságának okát a másodfokú bíróság is abban látja, hogy az elsőfokú bíróság szinte kizárólag a bizonyítási eljárás során beszerzett személyi bizonyítékokat vette figyelembe a tényállás megállapításánál, és a vizsgálódás körén kívül hagyott olyan egyéb körülményeket, illetve objektív adatokat, mely a vádlottak büntetőjogi felelősségének eldöntésénél alapvető jelentőséggel bírtak volna.

[61] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a tényállást az elsőfokú bíróságnak onnan kellett volna vizsgálnia, hogy 2016-ban megszűnt a kft1. és a kft2, valamint a kft5. közötti jogviszony. Ezt követően azonban azt a látszatot kellett kelteni, hogy egy új cég (az kft3.) bevonásával törvényesítik, legalizálják a cégcsoport nevel cégcsoport működését. Így az elsőfokú bíróság által is helyesen hivatkozott, 2016. év végén aláírt szerződés is kifejezetten az adóelkerülést célozta.

[62] Az elsőfokú bíróság tényállás I/A. és I/B. pontjával kapcsolatos bizonyítékokat értékelő tevékenységének legfőbb hibája az volt, hogy a feltárt bizonyítékokat nem összességükben értékelte, az egyes objektív körülmények vizsgálatának elmulasztásával egyirányú vizsgálódást folytatott. Ezzel ellentétben valamennyi tény és körülmény egybevetésével kellett volna állást foglalnia abban, hogyan működött pontosan a gazdasági kapcsolat az kft3. és a cégcsoport nevel cégek között, és az milyen következményekkel járt.

[63] Ahogy arra az ügyészégi fellebbezés indokolása is helyesen mutatott rá, az kft3.-t kifejezetten abból a célból alapították, hogy a kft1. és a kft2 részére a tényleges munkát végző személyek foglalkoztatását kiszervezzék. Az kft3. ugyanis a 2016. augusztus 26. napján történt alapítását követően más gazdasági partnerrel nem állt üzleti kapcsolatban, mely tény az igazságügyi könyvszakértői vélemény is kétséget kizáróan igazolja.

[64] Az eljárás során az kft3.-hez bejelentett, de ténylegesen a kft1.-nek és a kft2-nek munkát végző tanúk vallomása is azt erősíti meg, hogy a korábbi, 2017. január 1-jét megelőző állapothoz képest *sem a munkahelyük, sem a feladatkörük, sem a közvetlen vezetőik személye nem változott*; módosulás e tekintetben kizárólag az őket alkalmazó cég *elnevezésében* következett be.

[65] Azt sem lehetett volna figyelmen kívül hagyni, hogy az kft3. sem telephellyel, sem a termeléshez szükséges eszközökkel nem rendelkezett, és sem a munkavégzés helyének biztosításáért, sem a munkavégzéshez szükséges eszközök használatáért évekig nem fizetett díjat a cégcsoport nevel cégek részére.

[66] Ezen túlmenően további, az adókijátszásra utaló körülmény, hogy az kft3. székhelye településben, egy székhelyszolgáltatóhoz került bejelentésre, ahol az ügyvezetői feladatokat ellátó Terhelt4 IV. r. vádlott nem járt, ott a cég soha nem működött, hanem attól távol, cégcsoport nevelogy, illetve Bács-Kiskun vármegyei telephelyen végzett látszólag termelési tevékenységet.

[67] Mindez az jelenti, hogy Terhelt4 IV. r. vádlott tényleges ügyvezetői szerepet nem töltött be. Ezt pedig erősíti, hogy a bejelentett munkavállalókat nem is ismerte, velük csak ritkán, Terhelt1 I. r. vádlott felkérésére találkozott a dolgozói gyűléseken, de akkor sem tartott kapcsolatot a munkavállalókkal; a dolgozók napi tevékenységére nem látott rá, felvételüket nem ő intézte, a munkabérek összegéről, illetve a szabadság kiadásáról pedig nem ő döntött. Mindezekre tekintettel a tényleges ügyvezetői szerepe már ekként megkérdőjeleződött. Ezt pedig csak erősíti az a IV. r. vádlott által sem tagadott tény, hogy sem a műanyagipari tevékenységhez, sem a HR-ügyekhez, sem pedig a bérszámfejtéshez kapcsolódó kompetenciával nem rendelkezett.

[68] Az egyes okirati bizonyítékok is azt támasztották alá, hogy a dolgozók felvételét, illetve elbocsátását is javarészt a kft1. nevében feladott hirdetések alapján a kft. nevében eljáró személy végezte, ahhoz az kft3.-nek semmilyen köze nem volt.

[69] Ezen felül megállapítható volt az is, hogy az kft3.-hez bejelentett munkavállalók a kft1., illetve a kft2 telephelyén úgy végeztek tevékenységet, hogy nem volt elhatárolható a termelési folyamat során, hogy mely termékeket vagy mely folyamatot végezték, ezért nem is határozható meg pontosan, hogy az kft3. milyen terméket készített vagy milyen résztevékenységet fejtett ki.

[70] A fentieken túlmenően a bérszámfejtés is közösen, nem az kft3. székhelyén, hanem a cégcsoport nevel cégek telephelyén, a cégcsoport nevel cégekhez, illetve az kft3.-hez bejelentett adminisztratív dolgozók által történt.

[71] Mindezek pedig arra utalnak, hogy az kft3. tényleges tevékenységet nem végzett.

[72] Ezt pedig alátámasztja az kft3. által benyújtott adóbevallásokból levonható következtetés, mely szerint a cég *veszteségesen működött*. Ez pedig azt jelenti, hogy az észszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes gazdálkodást folytatott, ami eleve megkérdőjelezi az általa kiállított számlákon feltüntetett jogügyletek tisztaságát.

[73] A fenti körülmények önmagukban nem bizonyították az kft3. fiktív működését, mert egyes esetekben jellemezhetik legalisan működő, valós gazdasági tevékenységet végző cégeket is.

[74] A másodfokú bíróság számára azonban Terhelt4 IV. r. vádlott az eljárás egyéb résztvevőivel folytatott kommunikációja bírt a legnagyobb jelentőséggel. Ebből ugyanis teljesen világossá válik, hogy a IV. r. vádlott csak névleges szereplője az eseményeknek; a leplezett eszközökkel rögzített több száz telefonbeszélgetés, illetve üzenet között egyetlen egy olyan kommunikáció sem található, melyben a IV. r. vádlott a tényleges termeléssel, munkavégzéssel kapcsolatban érdeklődött volna a cégcsoport nevel cégek részéről eljáró személyektől. Így nem volt szó arról, hogy mely dolgozók, mely munkafolyamatokban vesznek részt; milyen jellegű terméket, milyen alapanyagból, milyen eszközökkel, milyen eljárással, milyen időintervallumban gyártanak le. Nem volt szó arról sem, hogy esetlegesen a termelésnek milyen problémái vagy akadályai adódhatnak, a termelési folyamat milyen nehézségekbe ütközik; hogy ezekben a IV. r. vádlottnak milyen felelőssége van, illetve hogyan tudná a zökkenőmentes termelést előmozdítani.

[75] Ezzel ellentétben a titkos úton rögzített valamennyi telefonos kommunikáció a számlázással, illetve az átutalt összegekkel volt kapcsolatos a IV. r. vádlott részéről, ez pedig kifejezetten azt támasztja alá, hogy Terhelt4 IV. r. vádlott kizárólag a számlák kiállításában, illetve az kft3. számlájára érkezett összegek készpénzben történő felvételében működött közre, más szerepe nem is volt. Ez pedig arra utal, hogy az kft3. ténylegesen nem működött, a termékek tényleges előállításában nem vett részt.

[76] Ezt erősíti meg az a körülmény is, hogy az kft3. számlája felett egy idegen személy, tanú2 – akit Terhelt4 IV. r. vádlott „János bácsiként” azonosított – szintén jogosultságokat kapott, hiszen a IV. r. vádlott tőle kért információt a számla egyenlegének állásáról, illetve a cégcsoport nevel cégektől várt összegek megérkezése felől.

[77] Szintén a jogügyletek fiktív voltát erősíti az a leplezett eszközökkel rögzített telefonbeszélgetés (nyomozati iratok 12. kötet 427. oldal), amelynek során a kommunikációban részt vevő felek (Terhelt4 IV. r. vádlott és tanú3 tanú) abban egyeznek meg, amennyiben elfogy a pénz a kft1. számlájáról, helyette a kft2 teljesíti az utalást.

[78] Mindezek alapján pedig azt kellett megállapítani, hogy az kft3. által kiállított valamennyi számla valótlan tartalmú volt, hiszen az azokon szereplő tevékenységet nem az kft3., hanem a hozzá bejelentett dolgozókat ténylegesen foglalkoztató kft1., illetve kft2 végezte el. Ekként elmondható, hogy a vádlottak, illetve védők azon hivatkozása, hogy az kft3. valós tevékenységet végzett volna, csak a külső szemlélők számára volt elfogadható.

[79] Mindezek alapján pedig a másodfokú bíróság is a tényállás egyes részeit akként módosította, illetve helyesbítette, hogy az kft3. működése teljes egészében fiktív volt. Működésének nem volt más célja, mint az adóelkerülés.

[80] Megjegyzendő, hogy az eljárás során sem a vádhatóság, sem a védelem részéről nem vitatták, hogy egyébként a számlákon feltüntetett tevékenységeket elvégezték, hiszen a kft1. és a kft2 előállított termékeket értékesítette a partnerei részére. A vádhatóság éppen azt rótta a vádlottak terhére, hogy e termékeket nem az kft3., hanem a cégcsoport nevel cégek állították elő. Erre tekintettel pedig a kiállított számlákat az általános forgalmi adóbevallás körében nem lehetett volna felhasználni.

[81] Mindezekből kétséget kizáróan az az egyetlen helyes következtetés volt levonható, hogy az kft3. létrehozása kizárólag az adóelkerülést szolgálta. Ennek a tényállásban való rögzítését pótolta a másodfokú bíróság az ítélet [57] pontjában.

[82] Mindezeket pedig kétséget kizáróan alátámasztja a kft6. működését követően az kft3. belépése, az szövetkezet1 működése, valamint a megszűnését követően – az egyes közterhek megfizetése nélküli – „borítékos” kifizetések rendszere is.

[83] A védők vitatták az esetleges vádlotti tudattartalmak meglétét is.

[84] Az egyébként aggálytalan igazságügyi könyvszakértői vélemény tartalmát, a lehallgatási adatokat, valamint Terhelt4 IV. r. vádlott és néhai egyéb érdekelt2 részére fizetett összegekről szóló kimutatás tartalmát egybevetve kizárólag az a következtetés vonható le, hogy valamennyi vádlott tisztában volt azzal, hogy az kft3. ténylegesen nem fog gazdasági tevékenységet végezni.

[85] A telefonokat érintő lehallgatások során rögzített beszélgetések közül különösen Terhelt1 I. r. és Terhelt4 IV. r. vádlottak, valamint néhai egyéb érdekelt2 közötti beszélgetéseket kell kiemelni, ahol további, a vád tárgyává nem tett adókijátszó magatartások elkövetése is szóba került a kommunikáló felek részéről. A lehallgatásokból pedig az állapítható meg, hogy a IV. r. vádlott és egyéb érdekelt2 tevékenysége csupán a számlázásban merült ki.

[86] A fentiek alapján tehát Terhelt1 I. r. és Terhelt4 IV. r. vádlottak szerepe az adókijátszásban kétséget kizáróan megállapítható volt.

[87] Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottak ügyvezetők voltak, akiknek viselniük kellett az ezzel járó felelősséget is. A cégek mindennapi életében részt vettek, melyet a lehallgatási anyag is igazol, ezért tudniuk kellett arról, hogy a munkáltatás miként folyik, hogy az kft3. ténylegesen nem végez gazdasági tevékenységet. Mindezt pedig csak erősíti, hogy Terhelt1 I. r. vádlott gyermekei voltak, tehát a családi kapcsolatok révén is tudomással bírtak a termelés tényleges helyzetéről.

[88] Emellett pedig annak sem tulajdonított jelentőséget az elsőfokú bíróság, hogy Terhelt3 III. r. vádlott a kft1. és a kft2 tulajdonosi hátterét képező céghálózatban is ügyvezető volt. Mindezekre tekintettel a II. r. és III. r. vádlottak vonatkozásában is az állapítható meg, hogy tudomásuk volt az adóelkerülés tényéről, magatartásukkal ahhoz tevőlegesen hozzájárultak.

[89] Végezetül Terhelt5 V. r. vádlott, mint az kft3. könyvelője szintén átlátta a cég tevékenységét, és így első kézből szerzett tudomást arról, hogy milyen törvénytelenések folynak a számlázással kapcsolatban. Ki kell emelni azt a beszélgetést (Bakelit: 273 358, 35. oldal, AUTO: 01-42-322 20. oldal), ahol Terhelt4 IV. r. vádlottal többször arról beszélgetnek, hogy először a egyéb érdekelt2nak járó pénzeket kell utalnia a kft1.-nek, illetve a kft2.-nek, és azt a könyvelésben jogszerűen kell feltüntetni. Az V. r. vádlott esetében pedig ki kell emelni azt a beszélgetést is (CETÁN: 01-33158, 8.7.58), amikor társainak, a IV. r. vádlottnak és néhai egyéb érdekelt2nak egy nagy haszonnal kecsegtető, nyilvánvalóan törvénytelen ügyletet vázol fel. Mindezekre tekintettel az ő vonatkozásában sem fogadható el az a védői érvelés, hogy semmilyen objektív bizonyíték ne lenne arra, hogy tudott a cégek törvénytelen működéséről; éppen ellenkezőleg: a leplezett eszközökkel rögzített beszélgetések semmilyen kétségek nem hagynak az V. r. vádlott bűncselekményekben játszott szerepével kapcsolatban.

[90] Mindezekre figyelemmel a védők részéről az a felvetés, mely szerint az általános forgalmi adó bevallása és megfizetése tekintetében a vádlottak tévedésben lettek volna, nem volt megalapozott.

[91] A bizonyítékok illetően történő értékelése mellett tehát téves volt a törvényszék álláspontja a tényállás I/A., illetve I/B. pontja vonatkozásában, amikor a vádiratban írt cselekmények egy részét a bűnösség köréből kirekesztette. Ezzel ellentétben a másodfokú bíróság által rögzített tényekből kizárólag az a helyes következtetés volt levonható, hogy Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r., Terhelt3 III. r., Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottak tisztában voltak az adókijátszás tényével. Erre figyelemmel az ítélet [65], [66], [68] és [70] bekezdéseit akként módosította, hogy a cégek adókijátszó tevékenységéről az érintett vádlottak tudomással bírtak.

[92] A tényállás megállapítása körében az elsőfokú bíróság eljárása nem felelt meg a bírói gyakorlat által támasztott követelményeknek abban a körben sem, hogy nem tette a tényállás részévé azokat a vádiratban feltüntetett és a bűncselekmények alapjául szolgáló számviteli

bizonylatokat (számlákat), melyek alapján a vádhatóság a költségvetésben bekövetkezett vagyoni hátrány mértékére hivatkozik. Ezek a számlák – garanciális okból – minden esetben a tényállás részét képezik, ezért azokkal a másodfokú bíróság az ítélet [68] és [70] pontjait kiegészítette.

[93] Az általános forgalmi adó körében elkövetett visszaélés megállapítása okán helyesbítésre szorult az egyes vádlottak által előidézett vagyoni hátrány összege is. Ezt a másodfokú bíróság egyrészt a tényállás I/A, illetve I/B. pontjainál külön feltüntette, majd ezeket összegezve az ítélet [94] pontjában rögzítette, hogy melyik elkövető, mekkora összegű vagyoni hátrány okozásában működött közre.

[94] A másodfokú bíróság által ekként kiegészített, illetve helyesbített tényállás pedig immár mentes a Be. 592. § (2) bekezdésében írt hiányosságaitól, az a Be. 593. § (3) bekezdése alapján pedig a másodfokú eljárásban is irányadó volt. Terhelt6 VI. r. vádlott tekintetében ugyanakkor a Be. 591. § (2) bekezdés a) pontja értelmében nem vizsgálta az ítélet megalapozottságát, és határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapította.

[95] A tényállás egyéb részei – így a tényállás II. pontjában foglaltak – pedig megalapozottak voltak, a tényállásnak az a része megalapozatlansági hibában nem szenvedett; az a vádlottak beismerő vallomásán, illetve az azokat alátámasztó objektív okirati és egyéb személyi bizonyítékok egyező adatain alapul.

V.

[96] Az irányadó tényállásból az elsőfokú bíróság helyesen vont következtetést a vádlottak büntetőjogi felelősségére a tényállás II. pontja tekintetében. Tévedett ugyanakkor, amikor a tényállás I/A, illetve I/B. pontjaiban foglaltakat a bűnösség köréből Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r., illetve Terhelt3 III. r. vádlottak esetében kirekesztette.

[97] A fentiekben a másodfokú bíróság által elvégzett tényállás-korrekciónak eredményeképpen ugyanis azt kellett megállapítani, hogy Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottak nem csupán a tényállás II. pontjában rögzített járulékfizetési kötelezettség tekintetében tévesztették meg az adóhatóságot, hanem a tényállás I/A. és I/B. pontjában írt általános forgalmi adóbevallási és adófizetési kötelezettséget érintően is; magatartásuk következményeként a költségvetés vagyoni hátrányt szenvedett, melynek mértéke megegyezett a valótlan tartalmú számlákon feltüntetett általános forgalmi adó összegével.

[98] Következésképpen a felmentés végett bejelentett védelmi fellebbezések nem voltak megalapozottak, míg az ügyészségnek a tényállás I/A., illetve I/B. pontjai kapcsán Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottak bűnösségének megállapítását célzó fellebbezése megalapozott volt.

[99] Az Európai Unióban töretlenül érvényesülő hozzáadott értékadó (HÉA) alapelvek szerint az általános forgalmi adó visszaigénylésére, beszámítására, más adófizetési kötelezettség esetén kizárólag jóhiszemű, nem visszaélésszerű vagy adókijátszó gazdasági tevékenység esetén van lehetőség akkor, ha az adó alanya az adó összegét ténylegesen megfizette.

[100] A gazdasági életben gyakran előfordul – és törvényes működés esetén nem is kifogásolható – ha egy cég egy másik vállalkozás telephelyén, az ő eszközeivel és alapanyagából, a megrendelő irányításával gyárt terméket. Ez a tevékenység azonban kizárólag akkor törvényes, ha azt nem kifejezetten az adófizetési kötelezettség elkerülése

(kijátszása) érdekében végzik és a közterheket a fentiek szerint az ügyletben részt vevő gazdasági társaságok megfizetik. Jelen esetben azonban éppen ez a két alapvető feltétel hiányzott.

[101] Az irányadó tényállás szerint tehát a vádlottak az adóhatóságot tévedésbe ejtették az adóbevalláshoz kapcsolódó releváns tények tekintetében; cselekményük eredményeként pedig a költségvetés vagyoni hátrány szenvedett el. Ezért a vádlottak magatartásának értékelésére ezért kizárólag a Btk. 396. §-a szerinti költségvetési csalás büntettének keretében kerülhetett sor.

[102] Az elsőfokú bíróság ugyanakkor nem foglalkozott sem az üzletszerűség, sem pedig a bünszövetség kérdésével.

[103] A Btk. 459. § (1) bekezdésének 28. pontja értelmében üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik. A bírói gyakorlat szerint pedig nem akadályozza az üzletszerűség megállapításának az sem, ha a bűncselekmény egyes rész-cselekményei a törvény rendelkezése értelmében egy bűncselekményt alkotnak.

[104] E körben a másodfokú bíróság egyetértett a fellebbviteli főügyészség álláspontjával abban, hogy a rendszeres haszonszerzést célzó, több éven keresztül megvalósított (folyamatos), több rész-cselekményből álló költségvetési csalás esetén az üzletszerű elkövetés Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r., Terhelt3 III. r., Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottak esetén minden kétséget kizáróan megállapítható volt.

[105] Annak a jogkérdésnek a vizsgálata körében pedig, hogy a vádlottak a terhükre rótt cselekményeket bünszövetségben valósították meg, kiemelendő, hogy a bírói gyakorlat szerint a bünszövetség megállapítását nem zárja ki, ha az azt megalapozó rész-cselekmények a törvényi egység folytán egyetlen bűncselekményként értékelendők (BJD 3878. számú eseti döntés).

[106] A Btk. 459. § (1) bekezdésének 2. pontja szerint bünszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezetten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bünszervezet.

[107] A tényállás alapját képező bizonyítékok tartalmából pedig kétséget kizáróan az volt megállapítható, hogy a több, mint 3 éven át tartó, fiktív számlák kiállításával és könyvelésbe állításával megvalósított bűncselekmény elkövetése igen nagyfokú szervezettséget, előzetes átgondolást és több személy hathatós közbenjárását igényelte, mely a Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti bünszövetség esetében megkövetelt előzetes megállapodást teljes egészében kimeríti.

[108] A fentiek alapján tehát e vádlottak magatartása nemcsak üzletszerűen, hanem bünszövetségben elkövetettnek is minősül. A fentiek alapján – figyelemmel Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r., Terhelt3 III. r. vádlott esetében a Btk. 459. § (6) bekezdésében meghatározott elkövetési értékben történt változásra is –

[109] - Terhelt1 I. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekményei – helyesen – 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntettének, valamint 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontjának I. és II. fordulója szerint minősülő felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntettének;

[110] - Terhelt2 II. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekménye a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének;

[111] - Terhelt3 III. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekménye a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontjának I. és II. fordulata szerint minősülő, közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás bűntettének, míg

[112] - Terhelt4 IV. r. vádlott költségvetést károsító bűncselekményei 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettének, valamint 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott és az (5) bekezdés b) pontjának I. és II. fordulata szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettének minősülnek.

[113] Egyebekben a fenti vádlottak közbizalom elleni bűncselekményeinek, illetve Terhelt5 V. r. és Terhelt6 VI. r. vádlottak terhére rótt bűncselekményeknek a minősítése mindenben megfelelt a büntető anyagi jogszabályoknak.

VI.

[114] A vádlottak terhére rótt költségvetést károsító bűncselekmények minősítésének megváltozása folytán módosult az egyes vádlottakra a Btk. 81. § (1)-(3) bekezdései alapján kiszabható halmazati büntetés tételkerete is. Ekként Terhelt1 I. r., Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottakkal szemben – a Btk. 81. § (1) és (3) bekezdéseiben foglalt halmazati szabályokra is figyelemmel – öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, melynek a Btk. 80. § (2) és (3) bekezdése szerinti középértéke 10 év, míg Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottakkal szemben kiszabható halmazati büntetés öt évtől tizenegy évet el nem érő szabadságvesztés, melynek középértéke 8 évi szabadságvesztés.

[115] A büntetés kiszabásánál irányadó tényezőket az elsőfokú bíróság túlnyomórészt feltárta. A vád tárgyává tett bűncselekmények minősítésének megváltozására figyelemmel ugyanakkor a másodfokú bíróság a törvényszék ítéletében rögzítetteken túlmenően az alábbiak kiemelését tartotta szükségesnek.

[116] A költségvetést károsító bűncselekmény eltérő minősítésére tekintettel Terhelt1 I. r., Terhelt3 III. r., Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottak terhére további súlyosító körülményként kellett értékelni, hogy a terhükre rótt bűncselekmény két minősítő körülmény miatt is megemelt büntetési tétellel fenyegetett.

[117] A vádlottakkal szemben igen nagyfokú enyhítő körülményként kellett ugyanakkor figyelembe venni az idő múlását, hiszen az első- és másodfokú bíróság ítéletének kihirdetése között is csaknem egy év telt el.

[118] A költségvetést károsító bűncselekményekkel kapcsolatban indult büntetőügyekben a vádlottakkal szemben alkalmazandó joghátrányt – a terhükre rótt bűncselekményekre is figyelemmel – alapvetően az elkövetésben való részvételük mértéke, az elkövetés módja, az egyéni motivációjuk, valamint a magatartásukkal előidézett vagyoni hátrány összege határozza meg.

[119] E körben figyelemmel kellett lenni arra, hogy a bűncselekmény Terhelt1 I. r. vádlott és néhai egyéb érdekelt2 megegyezésén alapult; a bűncselekmény elkövetésének ők voltak a kezdeményezői és irányítói.

[120] Lényegesen kisebb, ám az elkövetés szempontjából fontos szerepet játszott Terhelt4 IV. r. vádlott, aki az kft3. bankszámláira érkező összegek felett rendelkezett, illetve a kft2-vel, valamint a kft1.-vel napi szinten tartotta a kapcsolatot, míg Terhelt5 V. r. vádlott szerepe a

könyvelés látszólagos jogszerűségének biztosításában és a számlák kiállításának megszervezésében merült ki.

[121] A bűncselekmény elkövetése során Terhelt1 I. r. vádlott motivációja az érdekkörébe tartozó céghálózat likviditásának és jövedelmezőségének – akár törvénytelen eszközökkel való – biztosítása, míg egyéb érdekelt2 és Terhelt4 IV. r. vádlottak esetében kizárólag az egyéni gazdagodás volt.

[122] Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottaknak azonban a többi vádlotthoz képest lényegesen kisebb szerepe volt, az ő tekintetükben az enyhítő szakasz teljes kimerítésével, illetve a szabadságvesztés felfüggesztésével kapcsolatos rendelkezéssel egyetértett a másodfokú bíróság.

[123] A IV. r. vádlott esetében további enyhítő körülményként értékelte, hogy két kiskorú és egy nagykorú gyermek tartásáról gondoskodik, és ápolja beteg feleségét.

[124] Mindezeket, valamint az elsőfokú bíróság által értékelt és a másodfokú bíróság által fentebb kiegészített egyéb súlyosító és enyhítő körülményeket is figyelembe véve, a másodfokú bíróság mégis arra az álláspontra helyezkedett, hogy a fenti vádlottakkal szemben a törvényszék által alkalmazott szankció eltúlzottan enyhe, az nem szolgálja kellően a büntetés generálp preventív célját; tehát azt, hogy visszatartson mást hasonló bűncselekmény elkövetésétől.

[125] A fentiekre tekintettel ezért a másodfokú bíróság Terhelt1 I. r. vádlottal szemben a szabadságvesztés mértékét 5 évben, míg a közügyektől eltiltás mértékét ehhez igazodóan is 5 évben; Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottak esetében a szabadságvesztés mértékét 2 évben, míg a foglalkozástól eltiltás mértékét ehhez igazodóan is 2 évben; Terhelt4 IV. r. vádlott esetében a szabadságvesztés mértékét 5 év 6 hónapban, a közügyektől eltiltást pedig 5 évben, míg Terhelt5 V. r. vádlott esetében a szabadságvesztés mértékét 2 év 6 hónapban, a közügyektől eltiltást 3 évben állapította meg.

[126] E büntetések szükségesek, és immár elégségesek is a Btk. 79. §-ában meghatározott büntetési célok eléréséhez, melyek közül Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlott esetében a szankciók kifejezetten méltányosnak mondhatók, hiszen az a büntetési tételkeret alsó határával (a büntetés törvényi minimumával) egyezik meg.

[127] A kiszabott szabadságvesztés mértékére tekintettel Terhelt1 I. r. vádlott esetében mellőzte a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó rendelkezéseket, hiszen a Btk. 85. § (1) bekezdése értelmében kizárólag a két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása függeszthető fel.

[128] Miután Terhelt1 I. r. vádlott az elkövetés során szintén egy gazdasági társaság tisztviselője volt, és a terhére rótt bűncselekményekben közvetetten ilyen minőségében is érintett volt, erre figyelemmel a másodfokú bíróság 3 évre a gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltotta a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontja alapján, figyelemmel a Btk. 54. § a) pontjára is.

[129] Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottak esetében a másodfokú bíróság is akként foglalt állást, hogy velük szemben a büntetés célja a szabadságvesztés tényleges végrehajtása nélkül is elérhető, különös tekintettel a bűncselekmény elkövetésben való részvételük csekély mértékére. A bűnösség körének bővülése okán azonban a másodfokú bíróság Terhelt2 II. r. vádlott esetében a próbaidő tartamát a Btk. 85. § (2) bekezdése alapján 5 évre, míg Terhelt3 III. r. vádlott esetében 3 évre felemelte. Ugyanezen indokok mellett súlyosította a másodfokú bíróság a III. r. vádlott esetében a foglalkozástól eltiltás büntetést is.

[130] A vádlottak büntetésének súlyosítását célzó ügyészségi fellebbezések ennyiben megalapozottnak bizonyultak, míg a büntetés enyhítése érdekében bejelentett jogorvoslati kérelmek nem bizonyultak megalapozottnak.

[131] Nem értett egyet ugyanakkor a másodfokú bíróság a pénzbüntetés alkalmazásával.

[132] A Btk. 50. § (2) bekezdése értelmében, akit haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélnék, ha megfelelő jövedelme vagy vagyona van, pénzbüntetése is kell ítélni. E törvényi rendelkezésnek tehát két feltétele, hogy az elkövető a bűncselekményt haszonszerzés céljából valósította meg, illetve, hogy megfelelő jövedelemre tegyen szert, vagy egyéb vagyonnal rendelkezzen. Ez utóbbi feltételben azonban az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetését követően változás állt be.

[133] Az elsőfokú bíróság ítéletének [36], [37] és [38] bekezdéseiben Terhelt1 I. r., Terhelt2 II. r. és Terhelt3 III. r. vádlottak javára igen nagy összegű jövedelmet rögzített. Ez azonban időközben megváltozott, mivel mind a kft1., mind pedig a kft2 felszámolás alá került, a vádlottak jövedelme megszűnt. Erre figyelemmel a vádlottakkal szemben megfelelő jövedelem hiányában nem lehet kiszabni pénzbüntetést.

[134] Ugyanez állapítható meg Terhelt4 IV. r. vádlott esetében is, aki alkalmi munkából tartja fenn 3 kiskorú gyermekét, és egyéb vagyonnal sem rendelkezik.

[135] Terhelt5 V. r. vádlott esetében azonban a személyi körülményekből nem lehetett megállapítani, hogy a Btk. 50. § (2) bekezdése szerinti feltételek fennállnak-e. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság mellőzte a pénzbüntetés kiszabását.

[136] Ugyanezen okokra figyelemmel mellőzte Terhelt6 VI. r. vádlott esetében a pénzbüntetés kiszabását, hiszen havi nettó jövedelme 40.000 forint, vele szemben az intézkedés alkalmazása is elégséges a Btk. 79. §-ában meghatározott büntetési célok, és ekként a visszatartó hatás eléréséhez.

[137] A Terhelt6 VI. r. vádlottal szemben előterjesztett ügyészségi fellebbezés ezért nem volt megalapozott.

[138] Egyetértett a továbbiakban a másodfokú bíróság az ügyészséggel abban is, hogy a büntetőjogi intézkedések alkalmazásának a jogi személyekkel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Jsztb.) 2. § a) pontjában meghatározott feltételei fennállnak. Ezért a Jsztb. 3. § (1) bekezdésének c) pontja alapján – figyelemmel a Jsztb. 6. § (1) bekezdésére is – a másodfokú bíróság a kft1. „f.a.” jogi személlyel szemben 100.000.000 forint, míg a kft2 „f.a.” jogi személlyel szemben 50.000.000 forint pénzbírságot szabott ki.

[139] Osztotta az ügyészség álláspontját abban a tekintetben is, hogy a bűncselekménnyel előidézett vagyoni hátrány összegével e két gazdasági társaság gazdagodott. Erre figyelemmel a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján e cégekkel szemben vagyonelkobzást rendelt el. Az intézkedés mértékének meghatározásánál azonban figyelembe kellett venni azt is, hogy az elért vagyoni előnyből Terhelt4 IV. r. vádlott és néhai egyéb érdekelt2 is gazdagodtak. Az elsőfokú bíróság e körben Terhelt4 IV. r. vádlottal szemben 43.719.824 forintra, míg néhai egyéb érdekelt2 jogutódjával szemben 79.719.824 forintra rendelt el vagyonelkobzást. Ezen felül pedig a Terhelt1 I. r. vádlott által fizetett kártérítést is le kell vonni a vagyonelkobzás összegéből. Ekként a kft1. f.a. jogi személlyel szemben 595.412.476 forintra, míg a kft2 f.a. jogi személlyel szemben 69.057.950 forint összegre kellett vagyonelkobzást elrendelni.

[140] A jogi személyekkel szemben előterjesztett ügyészségi fellebbezés tehát megalapozottnak bizonyult.

[141] Észlelte továbbá a másodfokú bíróság, hogy az kft3. „f.a.” jogi személy időközben jogutód nélkül megszűnt, azt törölték a cégnyilvántartásból. Erre figyelemmel a megszűnt céggel szemben – mivel jogalanyisága sincs többé – büntetőjogi intézkedést nem lehet alkalmazni. Az kft3. „f.a.” jogi személy tekintetében hozott ítéleti rendelkezéseket ezért mellőzte, és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 119. § (1) bekezdése, valamint a Ctv. 119. § (3) bekezdése alapján az illetékes törvényszéket vagyonrendezési eljárás lefolytatására hívta fel, hiszen a büntetőeljárásban e vállalkozástól nagy értékű gépjárművet (AUDI 8R) foglaltak le.

[142] Észlelte a másodfokú bíróság azt is, hogy az ítélet rendelkező részének Terhelt4 IV. r. vádlott zrt1 Zrt.-nél vezetett bankszámláján lévő összeggel, néhai egyéb érdekelt2 zrt1 Zrt.-nél vezetett bankszámláján kezelt számlapénzzel, valamint a néhai egyéb érdekelt2 tulajdonát képező ingatlanokkal kapcsolatos rendelkezések feleslegesek, hiszen azokat a vagyonelkobzás végrehajtására iránti intézkedés nélkül is végrehajtják. Ezért ezeket a rendelkezéseket mellőzte a másodfokú bíróság.

[143] Végezetül a számítási hiba folytán tévesen került az államot terhelő bűnügyi költség feltüntetésre, mely helyesen 540.600 forint.

[144] Az elsőfokú bíróság egyéb – a vádlottakkal szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtási fokozatával, a feltételes szabadságra bocsátással, az egyes vádlottakkal és egyéb érdekelt2 örökösével szemben alkalmazott vagyonelkobzással, a foglalkozástól eltiltással és a próbára bocsátással, a bűnjelekkel, a zár alá vétel feloldásával, a vádlottak vagyonának a pénzbüntetés, illetve a bűnügyi költség biztosítására történő visszatartásával, valamint a bűnügyi költséggel kapcsolatos egyéb – rendelkezései törvényesnek bizonyultak.

[145] Mindezek alapján a másodfokú bíróság a törvényszék kölcsönös fellebbezésekkel megtámadott ítéletét a Be. 606. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, míg egyéb törvényes rendelkezéseit a Be. 605. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

[146] A Be. 613. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a másodfokú eljárásban a vádlottak kirendelt védőjének, illetve a jogi személyek képviselőjének fellépésével felmerült bűnügyi költség viseléséről. Az kft3. esetében felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.

P é c s, 2025. szeptember 9.

Dr. Tóth Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Hudvágner András s.k. előadó bíró, Dr. Bencze Beáta s.k. bíró

A Kaposvári Törvényszék 11.B.35/2022/131. számú ítélete a Pécsi Ítéltábla Bf.III.8/2025/29. számú ítélete folytán – az abban írt változtatásokkal – a 2025. évi szeptember hó 9. napján jogerőre emelkedett.

Dr. Tóth Sándor s.k.
a tanács elnöke

Hivatalos feljegyzés!

Arról, hogy a határozatban szereplő táblázatok megszerkesztésére, formázására az ITR-ben nincs lehetőség, erre tekintettel a határozat szerkesztésére, feltöltésére Word formátumban került sor.

P é c s, 2025. december 2.

Dr. Tóth Sándor s.k.
a tanács elnöke